

Mnenje Evropskega odbora regij – Pašništvo

(2020/C 39/14)

Poročevalec: Jacques Blanc (FR/EPP), župan občine La Canourgue**POLITIČNA PRIPOROČILA**

EVROPSKI ODBOR REGIJ

1. meni, da je ohranjanje pašništva bistveno za obstoj kmetijstva na vseh območjih in ohranitev življenja na podeželju, s čimer bi dosegli tako cilj teritorialne kohezije iz Lizbonske pogodbe kakor tudi naše okoljske in podnebne cilje ter cilje na področju zaščite biotske raznovrstnosti;
2. opozarja, da pašništvo ogrožajo raznovrstne težave, ki jih ni mogoče razvrstiti po pomembnosti in se odražajo različno v različnih regijah, nekatere med njimi pa lahko že same ogrozijo njegov obstoj: nezadostno upoštevanje njegove posebnosti pri dodeljevanju pomoči v okviru skupne kmetijske politike (pašniki z grmičevjem in drevjem, mobilnost, skupni pašniki ...), težave, povezane z gospodarskimi razmerami, tekmovanje za zemljišča, težave pri prenosu znanja, omejitve zaradi okoljskih izzivov pri organizaciji paše, tekmovanje za uporabo zemljišč z drugimi uporabniki pašnikov, zlasti uporabo za prostčasne dejavnosti, ter ogroženost čred zaradi velikih zveri;
3. poziva, naj se pri preusmeritvi podpore skupne kmetijske politike (SKP) bolj upoštevata pašništvo ter ekstenzivna in trajnostna živinoreja glede na njuno pozitivno vlogo pri uravnoteženem razvoju območij, da bi dosegli naše okoljske in podnebne cilje v skladu s priporočili iz mnenja Odbora o reformi SKP;
4. pozdravlja predlog Odbora Evropskega parlamenta za kmetijstvo in razvoj podeželja (AGRI), ki se nanaša na uredbo o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru SKP, in katerega cilj je sprememba njenega člena 4, da se omogoči priznavanje pašnikov z grmičevjem in drevjem kot kmetijskega proizvodnega območja, ki je upravičeno do osnovnih plačil; vendar poziva k reviziji končne različice tega člena, tako da se uvede pojem pašnikov, ki lahko vključujejo zelene krmne rastline (npr. pod drevesi) ali pa ne. Da bi razjasnili status pašniških območij in njihovo upravičenost do pomoči, jih je pravzaprav treba priznati kot posebno kmetijsko površino, ki se razlikuje od trajnega travinja. Pašniško območje bi morali opredeliti ločeno od trajnega travinja in iz njegove opredelitve odstraniti kakršnokoli omembo potrebne prisotnosti zelenih krmnih rastlin; vsa trajna travišča in pašniška območja bi lahko združili pod oznako „trajni pašniki“;
5. priporoča, naj se pašniki v stabilnem in varnem regulativnem okolju, ki vključuje učinkovito določanje zgornjih pragov pomoči SKP, tako kot pri drugih panogah, v celoti priznajo kot kmetijska proizvodna območja;
6. opozarja, da pašništvo v naravnih okoljih, kjer se črede pasejo na naravno danih virih, omogoča prožnost in varnost ter izogibanje tveganjem zaradi podnebnih razmer. Živinorejci zato potrebujejo površine, opredeljene kot „varovalne“, ki jih ni treba izkoriščati vsako leto ali pa je intenzivnost paše na njih zelo različna, so pa potrebne v primerih sezone suše; običajno so to resave, poplavna območja in gozdovi; sedanje podnebne spremembe povečujejo potrebo po njihovi uporabi; sistemi za priznavanje pašniških območij iz prvega stebra bi morali priznavati in zagotavljati pravno varnost uporabe teh območij, do katere ne pride vsako leto in ki je na dan predložitve dokumentov SKP ni mogoče predvideti. Pašništvo razvija tudi kmetijsko-ekološke prakse za izmenjavo ekosistemskih storitev z dopolnilno uporabo površin za druge namene, zlasti vinogradov in sadovnjakov, s čimer omogoča zmanjševanje vložkov in mehaniziranih praks; evropske politike bi morale priznavati, spodbujati in iskati pravno varne rešitve, ki omogočajo razvoj teh praks, da bi živinorejci lahko uporabljali površine, ki jih je prijavil drugi kmet. Pašništvo razvija tudi prakse, povezane z gozdarstvom, imenovane „gozdarsko pašništvo“, ki koristijo tako gozdarjem kot kmetom; evropske javne politike bi morale priznavati in spodbujati mešano uporabo teh območij in te prakse, ki so pod določenimi pogoji še posebej koristne, ker ščitijo gozdove pred požari in omogočajo prilagajanje živinoreje podnebnim spremembam ter upoštevajo potrebe po regeneraciji gozdov in gozdarski proizvodnji;
7. podpira predlog Odbora Evropskega parlamenta za okolje, javno zdravje in varnost hrane (ENVI), ki se nanaša na uredbo o podpori za strateške načrte, ki jih pripravijo države članice v okviru SKP, in katerega cilj je določiti omejitve za gostoto živali na kmetiji ter subvencije omejiti za kmetije, ki te omejitve presegaajo;

8. pozdravlja predlog odbora AGRI Evropskega parlamenta za spremembo člena 68 omenjene uredbe, tako da bi lahko Evropski sklad za razvoj podeželja (EKSRP) še naprej podpiral nakup psov za varovanje živine pred velikimi plenilci, ki jih ščiti direktiva o habitatih;
9. zahteva uvedbo obveznosti, da morajo gorate države članice izvajati celostno gorsko politiko s ciljno usmerjeno uporabo znatnega dela razpoložljivih instrumentov (plačila za pomoč zaradi naravnih omejitev, pomoč območjem z omejenimi možnostmi iz drugega stebra, poseben podprogram za gorska območja), in dodelitev proračuna za to v skladu s pomenom teh območij;
10. poziva EU, naj prizna ekosistemске storitve, ki jih opravljajo gorski in sredozemski živinorejci ter lastniki gozdov kot nosilci lokalnega znanja v smislu Medvladne platforme o biotski raznovrstnosti in ekosistemskih storitvah (IPBES), ter jim zagotovi pravično nadomestilo, saj te storitve prinašajo koristi za vse prebivalstvo;
11. si želi, da bi imela vsaka država članica možnost, da nekatere ukrepe iz prvega (sheme za podnebje in okolje) in drugega stebra uporabi na celotnem območju pašnikov in ne le na območju, ki je upravičeno do pomoči. Določene ukrepe, na primer nekatere lokalizirane kmetijsko-okoljsko-podnebne ukrepe, kot je varstvo gozdov pred požari, mora biti možno dejansko izvajati na celotnem območju;
12. predlaga, da postane nadomestilo za stalne naravne ovire obvezno za države članice, v katerih se lahko uporablja, s čimer bi podprli ohranitev kmetijstva na območjih z naravnimi omejitvami ali ovirami;
13. spodbuja države članice ter lokalne in regionalne oblasti, naj financirajo naložbe na pašniških območjih, ki pogosto niso dostopna za mehanizacijo. Vzpostavljane infrastrukture (bivališča za pastirje, ograde, ograje, napajališča z vodo ...), vzdrževalna dela in odstranjevanje grmovja so nujni za trajnostno upravljanje teh območij;
14. meni, da je treba na lokalni ravni spodbujati dejavnosti na kmetijskih in pašniških zemljiščih. Če ima zemljišče več lastnikov, je za dinamično pašništvo nujno vzpostaviti temu prilagojene organizacije;
15. spodbuja države članice ter lokalne in regionalne oblasti, naj živinorejcem, ki pasejo živino, olajšajo dostop do zemljišč, zlasti s posebnimi večletnimi sporazumi, ki živinorejcem in kolektivnim uporabnikom zagotavljajo izključno pašniško rabo;
16. spodbuja države članice ter lokalne in regionalne oblasti, naj uvedejo ustrezne sisteme podpore za kolektivno upravljanje. Pašni živinorejci so že zelo zgodaj začeli razvijati izvirne oblike kolektivnega organiziranja za načine uporabe, ki ne ogrožajo lastnine, da bi lahko prišli do infrastrukture in človeških virov, ki jih potrebujejo za uporabo pašniških površin. Ti sistemi omogočajo, da se za pašniško rabo združujejo zasebna in občinska zemljišča na enem območju, pod enim upravljavcem ter zagotavljajo povezavo z upravo in različnimi partnerji in uporabniki;
17. poziva EU, naj še naprej spodbuja razvoj kmetijskih proizvodov z oznako kakovosti ter ustvarja dodano vrednost z zaščito kakovostnih kmetijsko-živilskih proizvodov, ki izhajajo iz pašništva. Zato je treba države članice spodbujati k uporabi neobvezne navedbe kakovosti „gorski proizvodi“, ki se v večini držav še vedno ne uporablja, čeprav je bila sprejeta leta 2014;
18. zahteva, da se navedba „mleko, sir in meso s pašnikov“ uporablja samo za izdelke, za katere je zajamčeno, da v pašnem obdobju več kot 80 % živalske krme izhaja iz pašnikov;
19. ugotavlja, da živinorejci trpijo zaradi nelojalne konkurence poceni izdelkov iz uvoza, ki ogrožajo obstoj pašništva v Evropi. EU zato to konkurenco kompenzira z dodeljevanjem pomoči tako pašništvu kot drugim panogam; poziva EU, naj v skladu s mnenjem OR o SKP po letu 2020 ves svoj vpliv, ki ga ima kot največja uvoznica in izvoznica hrane na svetu, uporabi za spremembo pravil mednarodne trgovine s kmetijskimi proizvodi, sprejetih leta 1994 (STO), da doseže pravičnejše in bolj solidarne trgovinske odnose;
20. pozdravlja pilotni projekt oblikovanja regionalnih platform o volkovih, medvedih, rosomahih in risih, ki ga je začel in podprl Evropski parlament, da bi lahko reševali konfliktnе situacije. Zahteva, da se v celoti priznajo in vključijo v ustrezne načrte upravljanja tako posledice plenitve kot potreba po zaščiti čred in da se v okviru platform razpravlja o vseh pravnih določbah, tudi tistih, ki z namenom odvrčanja dovoljujejo odstrel; ugotavlja, da so nekatere regije na lastno pobudo že oblikovale platforme za razpravo;
21. poziva k vzpostavitvi čezmejnega sodelovanja pri pašništvu, da bi preprečili nestabilnosti, ki so posledica nasprotujočih si ukrepov, ki niso prilagojeni celotnemu evropskem prostoru;

22. poziva, naj strategija za biotsko raznovrstnost temelji na novem posebnem skladu za ohranjanje vrst, ki bi moral kriti nadomestila za škodo, ki so jo povzročile velike zveri, katere stroški strmo naraščajo, pa tudi za zaščito čred, za katero se lahko porabi vedno večji del EKSRP, medtem ko se njegov proračun znatno zmanjšuje. Če ta novi sklad ne bo ustanovljen, bo treba izkoristiti obstoječe finančne instrumente na regionalni, nacionalni in evropski ravni (vključno s EKSRP);
23. poziva Komisijo, naj na podlagi naslednjega poročila o stanju narave leta 2020 oceni potrebo po reviziji direktive o habitatih, pri tem pa upošteva rezultate Akcijskega načrta za naravo, ljudi in gospodarstvo ter stanje ohranjenosti različnih vrst in habitatov; pri morebitni reviziji direktive o habitatih bi bilo treba preučiti možnost, da se v prihodnosti s postopkom komitologije spremenijo priloge, da bi se lahko hitreje odzivali na spremembe pri določenih populacijah ter znižali ali zvišali status zaščite v posameznih državah ali ozemeljskih enotah, če je to upravičeno zaradi večanja ali zmanjševanja populacij zaščenih vrst in ogrožanja pašniških dejavnosti;
24. poziva Komisijo, naj med znanstvene študije vključi še več agronomskih in zootehniških študij, s katerimi bi podprla politične odločitve. Da bi te študije lahko usmerjale javne politike, morajo temeljiti na najboljšem razpoložljivem znanju s področja naravoslovnih, agronomskih in družboslovnih ved ter na dovolj izkušnjah iz dovolj dolgih obdobj. Zlasti podrobno je treba opisati posebne okoliščine analiziranih študij primerov o pašništvu in velikih zvereh, da bi razumeli lokalne razmere in ugotovili, v kolikšni meri so primeri varstva čred in upravljanja velikih zveri učinkoviti in ali bogatijo ali ne skupni razmislek in usmeritve na drugih ozemljih, ter se učili iz težav in neuspehov, da bi lažje prilagodili evropske dokumente in potrebne ukrepe stanju na terenu in bolje upravljali vrste, zlasti volkove;
25. poziva Komisijo, naj spodbuja raziskave o priznavanju organoleptičnih lastnosti pašniških proizvodov in proizvodov živine, ki se pase;
26. poziva EU, naj razvije ambiciozno politiko za varstvo gozdov pred požari s spodbujanjem prisotnosti čred v gozdovih in po resavah, pri čemer je treba, kot smo že ugotovili, najprej priznati te površine kot proizvodna območja;
27. pozdravlja projekt Unesco „Dediščina in EU“, katerega cilj je uporaba koncepta svetovne dediščine kot vzvoda za povečanje gospodarske in socialne trajnosti podeželskih območij v Evropi, ter spodbuja evropske institucije, naj to pobudo podprejo. Pašniške krajine so dejansko na seznamu svetovne dediščine, ne le kot kulturne krajine, temveč tudi kot reliktnne krajine ali kot upodobitve na prazgodovinskih stenskih poslikavah, zato so ta območja še bolj privlačna za turiste;
28. poziva EU, naj spodbuja pastirske poklice. Države članice bi morale bolj ceniti delo pašnih živinorejcev in zaposlenih pastirjev ter izboljšati prepoznavnost tega poklica v kmetijskem sektorju in zunaj njega. Boljše usposabljanje, zlasti za vodenje živine na pašo ter skrb za njeno zdravje, pa tudi za zaščito čred in ravnanje s psi čuvaji, ter uvedba mentorstva izkušenih izvajalcev bi izboljšali prenos znanja. Kar zadeva pastirje, bi bilo treba dodatno razviti spodbujevalne ukrepe, kot so izboljšanje njihovih življenjskih in delovnih pogojev na visokogorskih pašnikih in kmetijah, zlasti v Sredozemlju, naložbe v infrastrukturo, da se jim zagotovijo dostojni življenjski in ustrezni delovni pogoji, uvedba kolektivnih pogodb in vzpostavitev borz dela za iskanje sezonskih delavcev. Odbor regij je v mnenju o inovacijah in posodobitvi podeželskega gospodarstva priporočal zlasti posodobitev poklicnega usposabljanja na podeželju in njegovo prilagoditev svetovnim konkurenčnim pogojem in potrebam lokalnih podjetij ter povečanje sredstev ESS za poklicno usposabljanje na podeželskih območjih, ki je trenutno zelo slabo razvito.

V Bruslju, 9. oktobra 2019

Predsednik
Evropskega odbora regij
Karl-Heinz LAMBERTZ